

O'ZBEKISTON SUG'URTA BOZORI

VOL. 2 ISS: 1 (2025)

INSURANCE MARKET OF UZBEKISTAN СТРАХОВОЙ РЫНОК УЗБЕКИСТАНА

INSURANCE

№	MUNDARIJA	Page
1.	YASHIL SUG'URTA ORQALI IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH VA EKOLOGIYANI ASRASH <i>Yuldashev Akromjon Qurbonnazarovich, To'rayev Sherxon Mo'min o'g'li</i>	3
2.	IQLIM O'ZGARISHI TA'SIRIDAGI MOLIVAVIY YO'QOTISHLARDAN HIMOYALASHDA INDEKS SUG'URTALASHNI JORIY ETISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI <i>Yadgarov Akram Akbarovich</i>	6
3.	O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI SUG'URTA BOZORINING RIVOJLANISH JARAYONLARI TAHLILI <i>Nurullaev Abdulaziz Sirojiddinovich</i>	9
4.	СУГУРТА БОЗОРИ ВА МОЛИЯВИЙ КОНВЕРГЕНЦИЯ ЖАРАЁНИДА УНИНГ ТРАНСФОРМАЦИЯСИ <i>Халиков Умид Рахматуллаевич</i>	13
5.	СУГУРТА КОМПАНИЯЛАРИНИНГ МОЛИЯВИЙ РЕСУРСЛАРИНИ ЖОЙЛАШТИРИШ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШ <i>Маврулова Нулуфар Абдухалиловна</i>	18
6.	REGULATORY AND FINANCIAL BARRIERS TO SME DEVELOPMENT IN EMERGING MARKETS (IN CASE OF UZBEKISTAN) <i>Tojiyev Abror Rakhmonalievich, Rakhmonaliev Abbos Abror ugli</i>	21
7.	TIJORAT BANKLARIDA CHAKANA BANK MAHSULOTLARINI SOTISH AMALIYOTINING RIVOJLANGAN DAVLATLAR TAJRIBASI <i>Yunusova Shaxlo Raximdjanoyna</i>	24
8.	USING MARKETING STRATEGIES TO ENHANCE THE COMPETITIVENESS OF THE NATIONAL ECONOMY <i>Bobomurodov Kayimjon Homidovich</i>	29
9.	НЕЙРОМАРКЕТИНГ И ПОВЕДЕНИЕ ПОТРЕБИТЕЛЕЙ: ГЛУБОКОЕ ПОНИМАНИЕ МЕХАНИЗМОВ ВЫБОРА <i>Юлдашев Жамшид Абрарович</i>	32
10.	ЎЗБЕКИСТОН АҲОЛИСИ ТУРМУШ ДАРАЖАСИДАГИ ТАФОВУТЛАРИНИНГ ИҚТИСОДИЙ- СТАТИСТИК ТАҲЛИЛИ <i>Илёсова Дилбар Исмоил қизи</i>	35
11.	KORPORATIV TUZILMALARDA AKSIYALAR BOZORIDAN MOLIVAVIY RESURLAR JALB QILISHNI TAKOMILLASHTIRISH <i>Xasanov Xayrullo Nasrullayevich</i>	38
12.	ISHSIZLIKNI KAMAYTIRISH UCHUN KICHIK VA O'RTA BIZNESNI RIVOJLANTIRISH <i>Muhammadjonova Iroda Bahodir qizi, Tohirjonov Rahmatillo Farhodjon o'g'li, Hayitaliyev Jahongir Komiljon o'g'li</i>	41
13.	SOLIQ BAZASINI ANIQLASH METODOLOGIYASIGA OID UMUMIY NAZARIYA VA YONDASHUVLAR <i>Xalikchayeva Sadokat Ilxomjonovna</i>	43
14.	INFLYASION KUTILMALAR VA BYUDJET TAQCHILLIGINI EMISSION VA QARZLI MOLIVALASHTIRISHNING BARQAROR O'SISHGA TA'SIRI: BRUNO-FISHER MODEL <i>X.A. Kurbonov, N. J. Sheraliev</i>	47
15.	QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASIDA MILLIY TURIZMNI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI <i>Kurbonbekova Mohichehra Turobjonovna, Imomov Jamshidxon Odilovich, Mahmudov Xondamir Saidamirxon o'g'li</i>	51

QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASIDA MILLIY TURIZMNI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI

Kurbonbekova Mohichehra Turobojonovna

email: m.kurbonbekova@tsue.uz

Imomov Jamshidxon Odilovich

email: jamshidkhon@gmail.com

Mahmudov Xondamir Saidamirxon o'g'li

email: m.xondamir@tsue.uz

ARTICLE INFORMATION	ABSTRACT
Volume: 2 Issue: 1 DOI: https://doi.org/10.55439/INS/vol2_iss1/256	Ushbu maqolada Qoraqalpog'iston Respublikasi turizm salohiyati ko'rsatib o'tilgan. Qoraqalpog'iston Respublikasi milliy hunarmandchiligini rivojlantirishga qaratilgan takliflar berilgan. Xalqaro va ichki turizmni rivojlantirishga qaratilgan xukumat loyihalari tahlil qilingan bo'lib, statistik ma'lumotlar bilan taqqoslangan. Milliy hunarmandchilikni rivojlantirish mexanizmlari tahlil qilingan. Eng qulay turlar va resurslarga boy turizm shakllari misol qilib olingan hamda ularni zamon talablarida sug'irtalshni tashkil etish mexanizimi ilgari surilgan. Qoraqalpog'iston Respublikasida loyihalarni qo'llash bo'yicha kuchli, kuchsiz, zaif va imkoniyatlari tahlil qilingan.
KEYWORDS	<i>Qoraqalpog'iston Respublikasi, sug'urtalash, milliy hunarmandchilik, ichki turizm, iqtisodiyot, madaniy me'ros ob'ektlari, faol aholi oqimi, sayyohlik xarajatlari, tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlar.</i>

Kirish (Введение /Introduction)

Boy tarix va madaniyatga ega bo'lgan Qoraqalpog'iston Respublikasi jadal rivojlanayotgan turizm sohasiga milliy hunarmandchilikni integratsiyalash borasida salmoqli yutuqlarga erishdi. O'zbekiston qadimiy Ipak yo'li bo'ylab strategik joylashuvi tufayli murakkab ipak to'qish, kulolchilik, yog'och o'ymakorligi, kashtachilik va metallga ishlov berishni o'z ichiga olgan hunarmandchilik merosiga ega. Milliy hunarmandchilikni rivojlantirish davlat tomonidan madaniy an'analarni asrab-avaylash va barqaror turizmni rivojlantirishga qaratilgan tashabbuslar bilan qo'llab-quvvatlanmoqda. "Milliy hunarmandchilikni rivojlantirish dasturi" kabi dasturlar hunarmandlarni tayyorlash, bozorlarga chiqish imkoniyatlarini yaxshilash va an'anaviy texnikada innovatsiyalarni rag'batlantirishga qaratilgan. Hunarmandchilikning ayrim turlarining YuNESKO tomonidan e'tirof etilishi jahon miqyosida O'zbekiston hunarmandchiligi merosi haqidagi ma'lumot va e'tirofni yanada oshirdi.

Ushbu hunarmandchilikni namoyish etishda turizm muhim rol o'ynaydi, chunki tashrif buyuruvchilarni seminarlar, festivallar va bozorlar kabi qiziqarli tajribalar o'ziga jalb qiladi. Sayyohlar xalq hunarmandchiligini yaratishda ishtirok etishi va guvohi bo'lishi mumkin bo'lgan madaniyat markazlariga aylandi. Turizm va hunarmandchilik o'rtasidagi bu sinergiya nafaqat hunarmandlarga daromad keltirmoqda, balki nomoddiy madaniy merosni asrab-avaylashga ham xizmat qilmoqda.

Biroq, muammolar saqlanib qolmoqda. Sektor global auditoriyaning talablarini qondirish uchun infratuzilma, sifat nazorati va marketingga katta investitsiyalarni talab qiladi. Bundan tashqari, turistlarning ko'payishi millatning haqiqiyli va an'analarga putur etkazmasligini ta'minlash uchun ekologik va ijtimoiy barqarorlikka ustuvor ahamiyat berish kerak.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili.

Tadqiqotimiz maqsadi Qoraqalpog'iston Respublikasida turizm salohiyatidan unumli foydalanish bo'lib, shu mavzu doirasida boshqa tadqiqotlar bilan bog'lash va olib borilayotgan loyihamizni rivojlantirishdan iborat. Toshkent va Nukusda Qoraqalpog'iston Respublikasining sayyohlik salohiyatini muhokama qilishga bag'ishlangan "Qoraqalpog'istonning turizm salohiyati: yangi imkoniyatlar va muammolar" deb nomlangan bir kunlik onlayn kengash bo'lib o'tdi. Uchrashuv BMT Taraqqiyot Dasturi va YuNESKOning O'zbekistondagi vakolatxonalari turizmning jahon tendentsiyalari va Qoraqalpog'istonning sayyohlik salohiyatini ilgari surish imkoniyatlari ko'rib chiqildi. Bu Qoraqalpog'istonning madaniy va tabiiy merosi to'g'risida xalqaro va milliy darajada xabardorlikni oshirishga qaratilgan bir qator loyiha tadbirlarining birinchi uchrashuvidir.

"Qoraqalpog'iston Respublikasida turizmni rivojlantirishning zamonaviy imkoniyatlari" mavzusida Berdaq nomidagi Qoraqalpog'iston davlat universiteti professori Janabay Isakov ham tadqiqot olib borganligi va tadqiqotimiz doirasida professor bilan hamkorlik qilib tadqiqot loyihamizni rivojlantiryabmiz.

Tadqiqot loyihamiz doirasida yana bir guruh TDIU "Turizm va mehmoxona biznesi kafedrasi" tadqiqotchilari bilan "Qoraqalpog'istonda turizm jozibadorligini oshirish va yangi yo'nalishlarni tashkil qilish imkoniyatlari" mavzusida hamkorlik qilib mintaqani rivojlantirishga qaratilgan loyihamizni rivojlantiryabmiz.

Tadqiqot metodologiyasi

Qoraqalpog'iston Respublikasida turizmni rivojlantirish bo'yicha tadqiqot metodologiyasini ishlab chiqish tadqiqot maqsadlariga javob beradigan tegishli strategiya va vositalarni tanlashni nazarda tutadi. Tadqiqot maqsadlarini aniqlash va tadqiqot bilan nimaga erishmoqchi ekanligini rejasini tuzish. Tadqiqot loyihasi umumiy maqsadlarda quyidagilarni o'z ichiga oladi:

1. Qoraqalpog'istonda turizmning hozirgi holatini tahlil qilish.
2. Imkoniyatlar va qiyinchiliklarni aniqlash.

3. Turizmning mahalliy va ijtimoiy-iqtisodiy ta'sirini baholash.
4. Barqaror turizmni uchun strategiyalarni ishlab chiqish.
5. Tadqiqot loyihasi va tegishli o'quv dizaynini ishlab chiqish.
6. Ma'lumotlarni yig'ish.

Tahlil va natijalar

O'zbekiston hududida jo'lashgan turizm salohiyatiga boy Qoraqalpog'iston o'zining boy madaniy merosi, tarixiy obidalar, qo'riqxonalar va rang-barang landshaftlari bilan noyob turizm turlarini taklif etadi. Mavjud istiqboldan samarali foydalanish maqsadida hukumat tomonidan bir qancha dasturlar qabul qilingan bo'lib quyidagi yo'l xaritasi bunga misol bo'ladi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2022 — 2026-yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida" 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son Farmonida belgilangan ko'rsatkichlarga erishish hamda Qoraqalpog'iston Respublikasining turizm salohiyatidan samarali foydalanish, ichki va xorijiy turizm bozorlari uchun hududning jozibadorligini oshirish, turizm, madaniy meros, madaniyat va san'at sohalari infratuzilmasini yaxshilash, yangi turizm xizmatlarini joriy qilish, milliy hunarmandchilik mahsulotlari turlarini ko'paytirish, sohada yangi ish o'rinlarini yaratish maqsadida Vazirlar Mahkamasi qarori ishlab chiqilgan bo'lib ijrosi amaliyotga tadbir etib kelinmoqda.

1-jadval

2022 — 2026-yillarda Qoraqalpog'iston Respublikasida turizm sohasini rivojlantirishning maqsadli ko'rsatkichlari.²

T/r	Ko'rsatkichlar nomi	2022-y.	2023-y.	2024-y.	2025-y.	2026-y.
1.	Ichki turistlar tashrifi soni (ming kishi)	552	663	774	885	996
2.	Xorijiy turistlar soni (ming kishi)	50	80	110	150	180
3.	Xizmatlar eksporti (mln AQSh doll)	13,5	25	36,5	48	59,5
4.	Joylashtirish vositalaridagi xonalar soni	1 005	1 200	1 360	1 555	1 905
5.	Mehmonxonalardagi xonalar fondining bandlik darajasi	35,0	43,0	51,0	59,0	74,0
6.	Joylashtirish vositalaridagi o'rinlar soni	1 990	2 260	2 520	2 850	3 370
7.	Mehmonxonalari soni (dona)	36	40	42	44	50
8.	Oilaviy mehmon uylari soni (dona)	48	57	66	78	92
9.	Xostellar soni (dona)	23	29	35	41	48
10.	Internet (4G va 5G texnologiyalarini hisobga olgan holda) qamrovi darajasini oshirib borish	10	12	14	16	20

Yo'l xaritasida quyidagi prognoz keltirilgan bo'lib bu kelajakda hududda turizmni rivojlanishini ko'rsatadi. Jadvalda Ichki turistlar tashrifi soni (ming kishi), Xorijiy turistlar soni (ming kishi), Xizmatlar eksporti (mln AQSh doll), Joylashtirish vositalaridagi xonalar soni, Mehmonxonalardagi xonalar fondining bandlik darajasi, Oilaviy mehmon uylari soni (dona), Xostellar soni (dona), Internet (4G va 5G texnologiyalarini hisobga olgan holda) qamrovi darajasini oshirib borishi statistikasi keltirib o'tilgan. Qoraqalpog'iston turizm salohiyati boy hudud hisoblanadi, keling, Qoraqalpog'iston turizmining ba'zi o'ziga hos jihatlari va istiqbollari ko'rib chiqaylik:

1. Tarixiy va madaniy diqqatga sazovor joylar: Qoraqalpog'iston qadimiy tamaddunga ega bo'lib, YUNESKOning Butunjahon merosi ro'yxatiga kiritilgan qadimiy Xiva shahri, Mizdaxon me'moriy majmuasi kabi tarixiy obidalar joylashgan. O'rta asrlarga oid saqlanib qolgan binolar, maqbara va qal'alar bilan ushbu diqqatga sazovor joylar tashrif buyuruvchilarga mintaqaning boy tarixiy va madaniy merosi bilan tanishish imkonini beradi.

2. Orol dengizi: Orol dengizi so'nggi yillarda jiddiy ekologik muammolarga duch kelgan bo'lsa-da, uning qisqarib borayotgan suvlari va o'zgaruvchan landshaftlari ekoturistlar va tadqiqotchilarning e'tiborini

va qiziqishini uyg'otdi. Orol dengizi hududi inson faoliyatining ekologik oqibatlariga guvoh bo'lish va atrof-muhitni asrash va tiklash borasidagi sa'y-harakatlarni muhokama qilish uchun noyob imkoniyatni taqdim etadi.

3. Ekoturizm va qo'riqxonalar: Qoraqalpog'istonda Barsa-Kelmes qo'riqxonasi va Ustyurt platosi kabi bir qancha qo'riqxonalar va qo'riqlanadigan hududlar joylashgan. Ushbu toza ekotizimlar ekoturizm, qushlarni kuzatish, yovvoyi tabiatni kuzatish, piyoda yurish va lager kabi ochiq havoda sayr qilish uchun imkoniyatlar mavjud. Turli xil flora va faunaga ega Qoraqalpog'iston tabiat ixlosmandlariga noyob landshaftlarni o'rganish va mintaqaning tabiiy go'zalligini his qilish imkoniyatini beradi.

4. An'anaviy hunarmandchilik va madaniy tajribalar: Qoraqalpog'iston madaniyati o'zining an'anaviy hunarmandchiligi, jumladan, gilamdo'zlik, kashtachilik, kulolchilik va zargarlik buyumlari bilan mashhur. Tashrif buyuruvchilar amaliy tajriba bilan shug'ullanishlari, an'anaviy texnikalar bilan tanishishlari va haqiqiy hunarmandchilik mahsulotlarini sotib olishlari, mahalliy hunarmandlarni qo'llab-quvvatlashlari va madaniy almashinuvni rivojlantirishlari mumkin.

5. Cho'l turizmi: Mintaqaning keng Qizilqum cho'li turizmi, jumladan tuya sayrlari, cho'l safari va yulduzlarni tomosha qilish uchun imkoniyatlar yaratadi. Noyob cho'l landshaftlari, qum tepalari va mahalliy ko'chmanchi aholi an'analarini haqida ma'lumot olish mumkin.

7. Madaniy bayramlar va tadbirlar: Qoraqalpog'istonda yil davomida turli madaniy tadbirlar va festivallar, jumladan, an'anaviy musiqa va raqs chiqishlari, tuyalar poygasi va folklor bayramlari o'tkaziladi. Ushbu bayramlar tashrif buyuruvchilarga mahalliy urf-odatlar va oshpazlik mahoratlari

Qoraqalpog'iston o'zining sayyohlik salohiyatini to'liq ro'yobga chiqarish uchun infratuzilmani rivojlantirishni davom ettirish, transport aloqasini yaxshilash, targ'ibot va marketing ishlarini kuchaytirish, madaniy va tabiiy ob'ektlarni doimiy saqlashdan turizmga bo'lgan talabni qondiradi.

Qoraqalpog'istonda turizmning istiqbolli, chunki mintaqada tarixiy meros, tabiiy go'zallik, madaniy tajribalar va noyob ekologik landshaftlarni o'zida mujassam etgan. Qoraqalpog'iston ushbu boyliklarni sarmoyalash va barqaror turizm amaliyotini ta'minlash orqali turli xil turistlarni jalb qilishi va mintaqaning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga hissa qo'shishi mumkin.

Xulosa

Xulosa qilib Qoraqalpog'istonning boy madaniy merosi, tabiiy go'zalligi, sarguzashtli turizm salohiyati, barqaror rivojlanish imkoniyatlari tufayli turizm istiqbollari istiqbolli. Infratuzilma va xizmatlarga to'g'ri targ'ibot va sarmoya kiritilsa, Qoraqalpog'iston noyob madaniy tajribalar va sarguzashtlarni izlayotgan sayohatchilar uchun eng mashhur manzilga aylanishi mumkin.

Qoraqalpog'istonda turizmni rivojlantirish keng ko'lamli ijtimoiy-iqtisodiy, jumladan, yangi ish o'rinlari yaratish, kambag'allikni qisqartirish, madaniy va ekologik qadriyatlarini asrab-avaylash kabi keng ko'lamli imtiyozlarga ega. Barqaror va inklyuziv yondashuvni qo'llagan holda, mintaqada butun dunyodan turli xil mehmonlarni jalb qilish bilan birga, turizmni mahalliy rivojlanish bilan integratsiya qilish modeli sifatida o'zini namoyon qilishi mumkin.

References:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni, 28.01.2022 yildagi PF-60-son <https://lex.uz/docs/-5841063>
2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori, 28.09.2022 yildagi 545-son <https://lex.uz/docs/-6212913>
3. Rustamovich, D. B. (2023). Financing Domestic Tourists And Export Of Tourism Services. FAN, TA'LIM, MADANIYAT VA INNOVATSIYA JURNALI JOURNAL OF SCIENCE, EDUCATION, CULTURE AND INNOVATION, 2(3), 35-37.
4. <https://www.undp.org/uz/uzbekistan/press-releases/qoraqalpogistonning-turizm-salohiyati-yangi-imkoniyatlar-va-muammolar-bmttd-va-yuneskonning-qoshma-dasturi-doirasoda-onlayn>
5. <https://yashil-iqtisodiyot.taraqqiyot.uz/journal/index.php/GED/issue/view/29>
6. https://www.researchgate.net/publication/378569148_Qoraqalpogiston_Respublikasida_turizmni_rivojlanish_yo%27llari/fulltext/65e079cbadc608480aefba66/Qoraqalpogiston-Respublikasida-turizmni-rivojlanish-yollari.pdf?origin=publication_detail&tp=eyJjb250ZXh0Ijpb7ImZpcnN0UGFnZSI6InB1YmXpY2F0aW9uIiwicGFZSI6InB1YmXpY2F0aW9uRG93bmXvYWQlCjwcmV2aW91c1BhZ2U0IiwidWJsaWNhdGlvbiJ9fQ&cf_chl_tk=BGI_kVDI9nakv8DROo0ZyXFG9pVlHo34303K.PK9EE0-1736917277-1.0.1.1-5dY6a5.dG3smiStn7n6dTDrj8gvVkcBk59jNlti.k